

PESNICI DRAINCU U POHODE

Autor Ljuba
Wednesday, 04 August 2010
Poslednji put aÁ¼urirano Friday, 22 April 2011

04.08.2010. godine u Trbnju, kod Blaca, rodnom mestu Radeta Drainca, povodom obele¾avanja njegovog rođendana održana je po prvi put manifestacija *PESNICI DRAINCU U POHODE* koju su zajednički organizovali Kulturni centar Kruševac i Narodna biblioteka Raka Drainac iz Blaca. U Trbnju su govorili: Prof. Dr Tiodor RosiÄ, Prof. Dr Milisav SaviÄ, Prof. Dr Branko RistiÄ, Ljubodrag ObradoviÄ, Moma DragiÄeviÄ, Jelena ProtiÄ PetronijeviÄ, NebojÄ LapÄeviÄ, Ä¼ivanoviÄ, Tomislav SimiÄ, Miroslav PaniÄ i Vitomir JovanoviÄ Đ¼ogurda, a za muzički trenutak pobrinuo se Rade KoÄjaninin na fruli.

Iste večeri u Kruševcu, u Klubu Kck, održano je književno veče istim povodom, sa istim učesnicima kojima su se pridružili: Veljko Stambolija (koji je govorio prigodan tekst i svoju poeziju povodom obele¾avanja 15 godina OLUJE Ä - kada je 04.08.1995. godine, hrvatska vojska započela je akciju "Oluja" u kojoj je prognano oko 200.000 Srba, a oko 2.000 ih je ubijeno ili nestalo), Mr. Spasoje Ä. MilovanoviÄ, Jelena DjordjeviÄ, Svetlana DjurdjeviÄ i Dragoslav DjurdjeviÄ. Pogledajte fotografije i osetite delić atmosfere.

Izvor POLITIKA - Originalni tekst

Dole klaviri, gitare i mandoline

Bilo je očigledno da se Drainac buni protiv akademizma, protiv Äiftinskog morala, protiv malograđanske etike i estetike. Na koji način se buni? Na onaj najefikasniji i najrizičniji način: skandalom, provokacijom, Äjokovima. Sebe je proglasio za Äžneprijatelja akademija, crkava i muzejaâ, vikao je: ÄžDole klaviri, gitare i mandolineâ.

Prvi neposredniji susret sa Drainčevom poezijom doživio sam u jesen 1955. godine, kada sam došao na studije u Beograd. Tek tu, u tada veoma bogatim antikvarnicama, mogle su se naći knjige koje se u našim provincijskim zabitima nisu mogle dobiti ni za lek: predratna izdanja Miloš Crnjanskog, Rastka PetroviÄ, Momila NastasijeviÄ, Rada Drainca. Sečam se da je tada grupa mladih pesnika, koja se okupljala u Äuvenoj ÄžPreÄjernovoj kletiâ, s najvećom strašću ne kult pesnika iz Toplice. Tačnije reeno, kult takvog tipa pesnika, boema i buntovnika, kakvi su i sami pokušavali da budu. Ja sam tada najviše voleo stihove Crnjanskog, Rastka PetroviÄ, Remboa, Apolineru. Ä to znači da sam, Äitajući Rastka i Apolineru, bio na putu da otkrijem i Drainca.

Prvi susret sa Drainčevom poezijom morao je biti zbunjujući: u njoj je sve bilo novo i neočekivano. Svaka je pesma bila programska, a pobuna je bila ceo program. Na prvi pogled je bilo očigledno da se Drainac buni protiv akademizma, protiv Äiftinskog morala, protiv malograđanske etike i estetike. Na koji način se buni? Na onaj najefikasniji i najrizičniji način: skandalom, provokacijom, Äjokovima. Sebe je proglasio za Äžneprijatelja akademija, crkava i muzejaâ, vikao je: ÄžDole klaviri, gitare i mandolineâ. Pisao je da Äžtreba pljunuti u bradu Frojdu i Bergsonuâ, i da Äždinamitom treba razneti ovaj bordel civilizacijeâ i ÄžkonjuÄjnicu kultureâ. Da to ne bi uradili drugi, sam je sebe proglasio za Äžpijancaâ, Äžkockaraâ, za ÄžapaÄjaâ, ÄžporoÄnog ljubavnikaâ i Äžvagabundaâ. Za svoje društvo je izabrao Äžstrvinara, pesnika, zidara i svoju publiku proglasio je košijajie, slušavke, portire i konje. Njegov Amor je Äžpacov u veÄjerniciâ, njegov Äžnovi Apolinerumunski d¼okejâ, njegova muza je, kako sam kaže, Äžjedna ordinarna droljaâ, a svoju liru je napravio Äžod prazne Äubretaâ. Kao da gleda neki velelepni Sunčev zalazak, ili vrhove Himalaja, ili Keopsovu piramidu, ili neko od svetskih Äuda, on oduševljeno uzvikuje: ÄžKakav realistiÄan izmet na mome tanjiruâ! I taman Äto ste pomislili da ste ono najdrastičnije preturili preko glave, on pred vas iznese neÄto još drastičnije:

Bankar debela svinja
Bakalinove bubrege jede iz tanjira.

Njegova poezija je prepuna svega onoga Äto provocira, vreÄa, Äjokira i skandalizuje. On je u poeziju uveo pisoare i javne kuće, a javnosti je predstavio i svoju mansardu, u kojoj Äžkao jedini portre na zidu visi stari kaput i velurske pantaloneâ, i u kojoj Äžbeli kiÄjbranâ njegove Äžzodbegle drage... slušai umesto aba¼uraâ. To Äto sebe Äesto proglašava za genij, da kaže â€mo¼da opet da to ne bi uradili drugi â€ kako je Äžizgubio... pola veka u pisanju slabih stihovaâ, da kaže i njegova poezija Äžmalka kao julske baruÄtineâ, i da je ceo njegov Äživot bio ÄžÄubriÄite pod maskom poezije i lirizmaâ ovo samokritika ili koketerija? Ä ta je istina a Äta je laž? Ä ta je lice a Äta je maska, Äta je Äjinka? Je li njegova pobuna zaista pobuna ili je samo parada i poza?

Tokom godina, kad god sam se vraćao Drainčevim knjigama, sve upornije mi se nametalo jedno neobično pitanje: ko je Rade Drainac? I, kako su godine prolazile, sve ubedljivijim mi se Äinio sledeći odgovor: Rade Drainac je književni lik, književni junak, koga je izmislio, stvorio, napisao, Radojko JovanoviÄ iz Trbnja.

Kao što je Fernando Pessoa izmislio pesnike Alvara de Kampuaja, ili Alberta Kajera, ili Rikarda Reisa, i umesto njih napisao, i pod njihovim imenima objavio, u njihova pesnička dela; i kao što je naš slikar Dušan Otačević stvorio sliku Dimića, koju je biografiju izmislio Branko Vučković, a koji je slikarski opus naslikao sam Otačević, tako je i Radojko Jovanović izmislio i stvorio Rada Drainca: dao mu je ime, lik, karakter, biografiju, pesničko delo, ulogu, poslanje i zadatak. Kakav zadatak? Da se buni, da jokira, da provocira, da skandalizuje, da glumi, da u glumi kao i u svemu drugom preteruje, a najvećim zadovoljstvom, da prelazi granice takozvanog dobrog ukusa. Jednom reću, zadatak Rada Drainca je bio da radi sve ono što nije mogao da radi Radojko Jovanović, i da bude sve ono što nije mogao da bude Radojko Jovanović. Mogli bismo čak kazati da je Rade Drainac oslobodeni Radojko Jovanović.

Rade Drainac je hrabro i dosledno igrao ulogu koja mu je namenjena. Stavljao je na lice najokantnije maske, mazao debele slojeve najprovokativnije griminke; tako maskiran pretvarao se u najvećeg putnika i u najkosmopolitskijeg pesnika za koga zna srpska poezija: u njegovim pesmama se dime Pariz i Liverpool, cveta Firenca, iz mora izranjaju Fidži, Samoa, Maršalska ostrva i Melanezijski arhipelag. Drainac se u Sajgonu ili na Novoj Gvineji oseća, navodno, kao kod kuće. Sve to deluje kao veliki vatromet koji se ne gasi, kao dinovska dekoracija i scenografija, koje zasenjuju. Međutim, iza tih zasenjujućih dinovskih panorama pojavljuju se, mnogo dragoceniji, problemi autentične poezije. Tih problema moćda najviše ima u pesmi pod rečitim naslovom "Kad pesnik bez lažnih stihova u srcu prispe u rodni kraj". U toj dragocenoj pesmi vidimo "žvrane na suncokretu", "Mesec u boci rakije", "crne perunike", a pred nas iskrsava i jedan kolosalni buva. Neki od ovih stihova moćda nagoveštavaju i neke od slika Božiće Ilića.

Tokom celog svog života, svakom svojom pesmom, svakim svojim tekstom, Drainac se trudio da nas iznenadi i jokira. Međutim, on je nas najviše iznenaditi onda kad progovori mirno i prirodno, bez poze, afektacije i preterivanja. Na umu imam jednu od njegovih predsmrtnih pesama, pod naslovom "Nirvana":

Umne noći ko javori sinji
 Tamom grobnom leće mi na dlanu.
 Bolestan sam mnogo, mnogo.
 Jedinu zvezdu u ovoj pustinji,
 Vidim svoju ranu.

Ovaj šampion skandala, poze i provokacije odjednom kaže jednostavno: "Bolestan sam mnogo, mnogo". I jokir nas tom jednostavnoću. Kao da su, u suočenju sa smrću, spale sve maske, i kao da je skinuta sva griminka. Ima trenutaka kad pomišljam da je cela Drainčeva poezija, puna buke i besa, egzotike i kosmopolitizma, grimire i afektacije, napisana zato da bi dala tešinu ovom jednostavnom stihu, i da bi ga učinila potresnim. Stihovi "Nirvane" ukazuju mi se kao neekivana poenta celokupne Drainčeve poezije. Ona rana, koja je jedina zvezda, obasjava nam neke nepoznate i zatamnjene predele u Drainčevom pesničkom svetu.

Ljubomir Simović

Rodna kuća Radeta Drainca u Trbunju

NIRVANA

Umne noći ko javori sinji
 Tamom grobnom leće mi na dlanu
 Bolestan sam mnogo... mnogo!
 Jedinu zvezdu u ovoj pustinji
 Vidim svoju ranu.

Pritisla me stidna žalost
 ko olovna ploča.
 Nigde jedan vedar dan!

Slomila me tu¾na malaksalost
na ljubav, ¾ivot i san.

Hteo bih samo
u rodni kraj da odem ¾to pre
i da umrem tamo,
zaboravljaju ¾ti sve.

A kad me na dasci
put groblja ponesu volujska kola,
kao nekad u mladosti,
nada mnom da zapla¾u od istinskog bola
bele breze, tu¾ne od starosti.

To su zadnji snovi
u no¾ima ¾umnim ko javori sinji,
otvoreni kao rane,
koje u ovoj pustinji
gnojem kaplju poslednje dane.

(C) Rade Drainac